

Notitie

Opdrachtgever: Dhr. Barkhuis, gemeente Leiden
Auteur: W. Moerland
Betreft: FFW-onderzoek Betaplein Leiden
- eindrapportage
Projectnummer: 0974
Datum: 10 september 2013
Status: definitief

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

In verband met het opstellen van een bestemmingsplan voor het Bètaplein in de gemeente Leiden heeft Bureau Stadsnatuur ecologisch onderzoek verricht. Het betreft een quick scan en inventarisatie in het kader van de Flora- en faunawet. Voor het wettelijk kader wordt verwezen naar de bijlage van deze notitie. Het plangebied voor het bestemmingsplan (Figuur 1) bestaat uit een vrijwel volledig verhard terrein, met bebouwing (een autohandelaar) en een fietsenstalling voor het naastgelegen ROC-gebouw. Hier is gekeken of er potenties aanwezig zijn voor middels Flora- en faunawet beschermde natuurwaarden. Aanvullend is onderzocht in hoeverre in de directe omgeving van het plangebied de Lammenschansweg en de spoorlijn Leiden – Utrecht dienst doet als leefgebied voor vleermuizen, omdat hier mogelijk enkele bomen moeten worden gekapt.

Figuur 1. Het plangebied (rood omlijnd).

Methodiek

Het plangebied is onderzocht op de aanwezigheid van beschermde functionaliteiten voor alle soorten planten en dieren waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling een ontheffing ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet is vereist indien aan deze ontwikkeling versturende effecten zijn verbonden. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het protocol voor vleermuisinventarisaties (NGB, VZZ & GAN 2013).

Een aanvullend bezoek overdag heeft plaatsgevonden om een inschatting te maken van de mogelijke functionaliteit van het gebied voor overige wettelijk beschermde soorten (bijvoorbeeld vogels en flora). Een overzicht van bezoekenmomenten staat in Tabel 1.

Tabel 1. Overzicht veldbezoeken.

Datum	Dagdeel	Onderzoekers	Functionaliteit
14-5-2013	overdag	W. Moerland	potenties beschermde flora en fauna
15-5-2013	avond	W. Moerland, W.R. van Esch (EcoNiche)	vleermuizen (kraamkolonie, vliegrouete, foerageergebied)
13-6-2013	avond	M.A.J. Grutters, W.R. van Esch (EcoNiche)	vleermuizen (kraamkolonie, vliegrouete, foerageergebied)
15-8-2013	avond	W. Moerland	vleermuizen (paarverblijfplaatsen)
4-9-2013	avond	W. Moerland, W.R. van Esch (EcoNiche)	vleermuizen (paarverblijfplaatsen)

Resultaten

Het plangebied wordt gekenmerkt door het stenige karakter en intensief gebruik van de ruimte. Slechts op de grensafscheiding van de Ford-dealer is sprake van een min of meer natuurlijke vegetatie en onverharde grond. Dit beperkt in grote mate de potenties voor (beschermde) soortgroepen. Ook op basis van het Stadsnatuurmeetnet Leiden (Moerland 2012) en het bekende voorkomen van beschermde soorten in de omgeving wordt verondersteld dat in dit deel van de gemeente Leiden enkel voor beschermde soorten van de soortgroepen flora, vogels en zoogdieren de potenties besproken hoeven te worden. Andere soortgroepen (reptielen, amfibieën en overige watermacrofauna) zullen derhalve niet expliciet in deze notitie worden besproken. Niet vermelde soorten, die echter wel zijn opgenomen in de Flora- en faunawet, kunnen bij voorbaat worden uitgesloten op basis van ecologie en verspreiding.

Figuur 2. Plangebied gezien vanuit het oosten.

Flora

Het plangebied biedt weinig ruimte voor spontane vegetatie. Op en rondom het pand van de autodealer zijn geen groeiplaatsen aangetroffen van muurflora. In Leiden relatief algemene beschermde soorten als Klein glaskruid *Parietaria judaica* en Gele helmblom *Pseudofumaria lutea* zijn niet gevonden. De open strook langs het fietspad wordt gekenmerkt door pionierende onkruiden van voedselrijke gronden. Beschermde flora is hier evenmin aan te treffen.

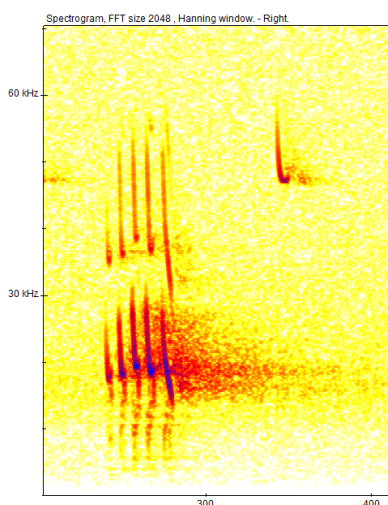
Vogels

Jaarrond beschermde nesten van gebouwbewonende vogels zijn niet te verwachten. De bebouwing is ongeschikt voor zowel Huismus *Passer domesticus* als Gierzwaluw *Apus apus*, veruit de meest voorkomende jaarrond beschermde soorten in een dergelijke stedelijke omgeving.

Wel is op de schoorsteen van de autodealer vermoedelijk een paar Zilvermeeuwen *Larus argentatus* broedend aanwezig. Op het naburige dak van Gamma is tevens een paar Kleine mantelmeeuwen *Larus fuscus* territoriaal, wat wijst op aanwezigheid van een nest ter plaatse. In de broedtijd zijn alle broedende vogels strikt beschermd. Voor de verstoring of vernietiging van de legsels wordt geen ontheffing afgegeven. In de heesters op de grensafscheiding van de autodealer is aanwezigheid van struweelbroeders als Heggenmus *Prunella modularis* en Winterkoning *Troglodytes troglodytes* niet uitgesloten. Aanwezigheid van een jaarrond beschermd nest van Ransuil *Asio otus* in de hoge, dichte conifeer hier is uitgesloten. Dit vanwege het intensief menselijk gebruik van het terrein.

Vleermuizen

Binnen het plangebied zijn geen waarnemingen gedaan van vleermuizen die wijzen op aanwezigheid van een kraamkolonie. Beide avondbezoeken werden enkele waarnemingen gedaan van foeragerende exemplaren van de Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* langs de relatief donkere bosschages langs de spoorlijn. Op de winderige avond van 13 juni werden foeragerende dieren vrijwel alleen gezien in het oostelijk deel van de bomenlaan tussen spoor en het gebouw van ROC en kantoren. Enkele vleermuizen passeerden vrij rechtlijnig de bomenrij langs het spoor, wat een aanwijzing is dat de bomenlaan wel wordt gebruikt door vleermuizen om zich langs te verplaatsen. Gezien de lage aantallen vleermuizen die werden waargenomen (steeds één dier tegelijk, met minutenlange tussenpozen) kan gesteld worden dat er geen sprake is van een belangrijke, vaste vliegroute. Evenmin is hier sprake van langs de bomen van Lammenschansweg. Daarnaast zal de beperkte functionaliteit als vliegroute niet aangetast worden als er enkele (zieke of dode) bomen uit de rij worden gehaald en er geen grote gaten vallen. Ten slotte wordt geconcludeerd dat paarverblijfplaatsen afwezig zijn in de bebouwing van het plangebied. Een enkele man Gewone dwergvleermuis is in baltsvlucht aangetroffen gedurende het bezoek van 4 september (Figuur 3). Gelet op zijn vliegbewegingen en spaarzame baltsroepen zal het verblijf van dit dier zich niet in de directe omgeving van het plangebied bevinden.

Figuur 3. Sonagram van de baltsroep van de Gewone dwergvleermuis.

Conclusies

Op basis van het voorgaande wordt het volgende geconcludeerd:

- Beschermde flora is niet aanwezig;
- Jaarrond beschermde nesten van vogels zijn niet aanwezig;
- Diverse vogelsoorten hebben gedurende het broedseizoen nesten in het struweel en op de daken (zie Aanbevelingen);
- Een vaste verblijfplaats (kraamkolonie/ paarverblijfplaats) of vaste vliegroute van vleermuizen is niet aangetroffen.

Aanbevelingen

Gelet op de bovenstaande conclusies wordt de volgende aanbeveling gedaan:

- Alle werkzaamheden dienen plaats te vinden volgens een (door het Ministerie goedgekeurde) Gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen. Hierin staat onder meer dat werkzaamheden op locaties met vogelnesten buiten de broedtijd om dienen plaats te vinden. Deze periode loopt grofweg van 1 maart tot en met 1 augustus.

Literatuur

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046) te downloaden van de website van het Ministerie van EL&I.

Moerland, W. 2012. Resultaten inventarisaties 2012 Stadsnatuurmeetnet Leiden. bSR-rapport 209. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2013, 25 maart 2013. www.gegevensautoriteitnatuur.nl en www.netwerkgroenebureaus.nl.

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.
bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

BIJLAGE - Wettelijk kader

Verbodsbepalingen

De van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren worden beschermd door de Flora- en faunawet die in 2002 van kracht geworden is. De soortbeschermingsbepalingen uit de Europese richtlijnen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in de Ffwet geïmplementeerd. Deze bescherming dient ervoor te zorgen dat zeldzame en bedreigde soorten niet in aantallen afnemen of uit Nederland verdwijnen. De bescherming in de Ffwet wordt geregeld middels een aantal verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 13):

- artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- artikel 9:* Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- artikel 10:* Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- artikel 11:* Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (zie onderstaande paragraaf) van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- artikel 12:* Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- artikel 13:* Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Voortplantingsplaatsen en andere vaste rust- en verblijfplaatsen

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Ffwet worden bijvoorbeeld verblijven van vleermuizen of voortplantingswateren van de Rugstreeppad *Bufo calamita* gerekend. Ook de functionele omgeving van een verblijf kan een beschermde status hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau.

Alle inheemse broedvogels en hun nesten mogen niet worden verstoord tijdens het broeden. Voor enkele vogelsoorten geldt dat de broedlocaties dermate belangrijk zijn voor de soort dat deze jaarrond zijn beschermd, dus ook buiten het broedseizoen zijn hier de verbodsbepalingen van artikel 11 van kracht. In 2009 is een aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogels opgesteld (Ministerie van LNV 2009). Deze jaarronde bescherming krijgen bijvoorbeeld nesten van honkvaste koloniebroeders, nesten van anderszins zeer honkvaste soorten, soorten afhankelijk van bebouwing of vogels die ieder jaar gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om boomnesten die worden gebruikt door roofvogels en uilen waaronder Buizerd *Buteo buteo* en Ransuil *Asio otus*, en vogels die aan menselijke bebouwing zijn gebonden als Gierzwaluw *Apus apus*, Huismus *Passer domesticus* en Kerkuil *Tyto alba*. Wanneer bij werkzaamheden de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd kan worden is geen ontheffing nodig. Wanneer dit niet mogelijk is dient ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Beschermingsregimes

Het soortbeschermingsdeel van de Europese Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet is een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren opgenomen waarop de hier boven genoemde verbodsbepalingen van toepassing zijn. Later zijn deze soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Deze driedeling is als volgt:

- Tabel 1. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde lichte toets).
- Tabel 2. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)
- Tabel 3. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 en de soorten vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (onder meer alle Nederlandse vleermuissoorten) wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Gunstige staat van instandhouding

Het criterium 'gunstige staat van instandhouding' is van toepassing wanneer soorten uit tabel 2 en 3 van de Ffwet of Bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen, op locaties waar activiteiten gaan plaatsvinden die een wezenlijk negatief effect kunnen hebben op de aanwezige populaties van deze soorten. Deze 'gunstige staat van instandhouding van de soort' mag niet in het geding komen. Voorwaarden waaraan hiertoe voldaan

moeten worden staan in de Habitatrichtlijn benoemd. De 'staat van instandhouding' wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langere termijn in stand te houden.

Mitigatie & Compensatie

Voor eventueel verlies van leefgebied van beschermde soorten op plaatsen waar ruimtelijke inrichting of ontwikkeling plaatsvindt, dient compensatie plaats te vinden, hetgeen kan inhouden dat er elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd ten gunste van de soort. Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden genomen waarmee de schade aan de aanwezige populatie tijdens werkzaamheden wordt beperkt.

Zorgplicht

In de Ffwet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2), een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen zo weinig mogelijk nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. Wanneer men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen hebben, dient men dit, mits redelijkerwijs mogelijk, te vermijden of deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat. De genoemde drie items: mitigatie, compensatie en Zorgplicht, zijn algemene voorwaarden ter verkrijging van een eventuele ontheffing van de verbodsbepalingen in de Ffwet.